

ΥΦΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ορισμός: Το **ύφος είναι** ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιεί κάποιος τη γλώσσα αξιοποιώντας τα ποικίλα μέσα που αυτή προσφέρει, για να περάσει με τον καλύτερο τρόπο το μήνυμά του. Το ύφος εξαρτάται από την επικοινωνιακή περίσταση του λόγου.

ΠΩΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΥΦΟΣ ΣΕ ΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

- **απλό , λιτό, φυσικό :** απλό λεξιλόγιο - μικροπερίοδος λόγος - κυριαρχία παρατακτικής σύνταξης - κυριαρχία ρημάτων - ενεργητική σύνταξη
- **σύνθετο, περίπλοκο, περίτεχνο, δυσνόητο, σκοτεινό:** αφηρημένες έννοιες - επιστημονικοί όροι - παθητική σύνταξη - κυριαρχία ουσιαστικών και επιθέτων – ονοματοποίηση - υποτακτική σύνταξη - διαδοχική υπόταξη - μακροπερίοδος λόγος
- **επίσημο, λόγιο, τυπικό, ουδέτερο:** αφηρημένες έννοιες και επιστημονικοί όροι - παθητική σύνταξη - υποτακτική σύνταξη -διαδοχή υπόταξη- γ' πρόσωπο
- **επιτηδευμένο, προσποιητό, πομπώδες, στομφώδες, ρητορικό:** χρήση σπάνιων ή εντυπωσιακών λέξεων - κοσμητικά επίθετα - κατάχρηση εκφραστικών μέσων - περίπλοκη σύνταξη - χρήση λέξεων και φράσεων από την καθαρεύουσα
- **γλαφυρό , λογοτεχνικό, λυρικό , ποιητικό:** ποιητική γλώσσα - εικονοπλαστικός λόγος - χρήση εκφραστικών μέσων - σημεία στίξης
- **ζωηρό , προφορικό:** μικροπερίοδος λόγος - ασύνδετο σχήμα - παρατακτική σύνταξη- καθημερινές λέξεις και φράσεις - σημεία στίξης - επιφωνήματα

B. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΝΟ

- **σοβαρό:** απουσία συναισθηματικής φόρτισης - ουδέτερος τόνος
- **εύθυμο, χιουμοριστικό:** δημιουργία κωμικών καταστάσεων
- **ειρωνικό, σαρκαστικό:** χρήση λέξεων και φράσεων με ειρωνική χροιά - καυτηριασμός καταστάσεων
- **μελαγχολικό, δραματικό, απαισιόδοξο:** δημιουργία έντονης συναισθηματικής φόρτισης
- **διδακτικό, συμβουλευτικό, παραινετικό:** ο συγγραφέας συμβουλεύει ή παρακινεί τον αναγνώστη - χρήση β' προσώπου - χρήση προστακτικής ή προτρεπτικής-αποτρεπτικής υποτακτικής
- **απολογητικό:** ο συγγραφέας απολογείται για κάτι - χρήση α' ενικού προσώπου
- **εξομολογητικό:** χρήση α' ενικού προσώπου - παράθεση προσωπικών εμπειριών - έκφραση προσωπικών συναισθημάτων

Σε ένα κείμενο μπορούν να συνυπάρχουν πολλές από τις παραπάνω περιπτώσεις ύφους

ΑΣΚΗΣΗ: Να χαρακτηρίσεις το ύφος των παρακάτω κειμένων + **άσκηση 1,2 σελ. 75-76 ΓΛΩΣΣ. ΑΣΚΗΣΕΙΣ**

1. Αλλά οι διακοπές τελειώνουν και επιστρέφεις στην Αθήνα χαρούμενος που είσαι σπίτι σου, που ποτίζεις τα λουλούδια σου, ταιΐζεις τα γατιά σου και βλέπεις τους φίλους σου και τους γείτονες. Τότε κάνεις το θανάσιμο σφάλμα, ανοίγεις την τηλεόραση να ακούσεις και να δεις τις ειδήσεις των οκτώ. Την οθόνη σου γεμίζουν ένας κύριος που φαίνεται να σιδερώθηκε μαζί με τα ρούχα του και μια κυρία στολισμένη σαν λατέρνα και σε βομβαρδίζουν εναλλάξ, αλλά με την ίδια σφοδρότητα, με νούμερα φρικτά : τόσο νεκροί στη Βοσνία, τόσο πρόσφυγες , τόσο άστεγοι.

2. Όσον αφορά την πολιτιστική δημιουργία, επισημαίνεται η απώλεια του νοήματος, η οποία συμβαδίζει με την εγκατάλειψη της αναζήτησης της φόρμας -μιας φόρμας που είναι πάντα κάτι περισσότερο από απλή φόρμα, διότι, όπως έλεγε ο Ουγκό, αυτή είναι το «πραγματικό νόημα» που ανεβαίνει στην επιφάνεια.
3. Με τη ζωή λοιπόν στο Σύμπαν είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε, η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει. Η ζωή εδώ, σ' έναν μικρό και πανέμορφο πλανήτη, ανέδειξε ύστερα από σιωπηλές διεργασίες που διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια μια θαυμαστή ποικιλία έμβιων όντων. Οι θάλασσες και τα δάση της Γης, τα βουνά και οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως. Η ανεμώνη και το δελφίνι, ο αϊλουρος αλλά και ο γυπαετός, τα ανθρώπινα όντα στις πολλαπλές φυλετικές τους παραλλαγές, είναι δίπλα μας, συμμετοχα του ίδιου πλανήτη και του μέλλοντός του.
4. Πάντως πρέπει να σημειώσω ότι οι αντιεθνικιστές, για να είναι συνεπείς προς τις διεθνιστικές αρχές τους και πειστικοί, δεν πρέπει να παραβλέπουν τον ενδεχομένως υπάρχοντα εθνικισμό της αντίπεραν όχθης, ιδίως όταν αυτός έχει εκδηλώσει, άμεσα ή έμμεσα, αλυτρωτικές και επεκτατικές προθέσεις. Διότι άλλως τον εξυπηρετούν εξ αντικειμένου, δηλαδή ενισχύουν «διεθνιστικά» αυτόν τον εθνικισμό και καταντούν οιονεί συνεργοί του -με άλλες λέξεις, «παίζουν το παιχνίδι του» (εις βάρος της δικής τους χώρας)-, οπότε ο μονόπλευρος και μονοδρομικός αντιεθνικισμός εμφανίζεται μεροληπτικός και αποβαίνει αναξιόπιστος.
5. Παράλληλα, με τη λακωνικότητα ο λόγος γίνεται λιτός, σαφής, πυκνός και κυριολεκτικός. Οι αρετές αυτές είναι σημαντικές, όχι μόνο γιατί οι συνομιλητές κατανοούν το περιεχόμενο του θέματος, αλλά και γιατί διευκολύνεται η επιχειρηματολογία των διαλεγόμενων. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται οι παρανοήσεις, οι αοριστολογίες, οι αμφίσημες φράσεις και οι συνομιλητές με σαφή γνώση των δεδομένων οδηγούνται σε ασφαλή συμπεράσματα.
6. Φορέας της απόλυτης ταύτισης με μια «μεγάλη ιδέα», ένας Ιάπωνας υπαξιωματικός, έχοντας επιλέξει να πεθάνει ως πιλότος καμικάζι, έγραφε -μεταξύ άλλων- τα ακόλουθα στους αγαπημένους του, στις 28 Οκτωβρίου του 1944: «Αγαπημένοι μου γονείς, Σας παρακαλώ συγχαρείτε με. Μου έχει δοθεί η υπέροχη ευκαιρία να πεθάνω. Σήμερα είναι η τελευταία μου μέρα. Η μοίρα της πατρίδας μας εξαρτάται από την αποφασιστική μάχη στις θάλασσες του νότου, όπου θα πέσω από ένα άνθος από ακτινοβόλα κερασιά,... θα ήθελα αν μπορούσα να γεννηθώ επτά φορές, κάθε φορά για να καταστρέφω τον εχθρό... Γονείς μου, σας ευχαριστώ για τα είκοσι τρία χρόνια που με μεγαλώνατε και με εμπνέατε.... Να με θυμάστε με καλοσύνη και να ξέρετε ότι ο Ισάο σας πέθανε για την πατρίδα μας. Αυτή είναι η τελευταία μου επιθυμία, και δεν υπάρχει τίποτα άλλο που να θέλω...».
7. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες- δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει πως το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο, δεν ήταν οι αφηρημένοι στοχασμοί ενός διανοουμένου, αλλά η πίστη και η προσήλωσή μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων ανθρώπων- στα έργα τους, στις φωνές τους, στο ρυθμό τους, στη δροσιά τους. Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι.
8. Σκέψου πόσα πολλά θα χάσεις, αν δε φροντίσεις να συνεχίσεις την εκμάθηση των αγγλικών. Και μόνο το γεγονός ότι δε θα μπορείς, αν και κάτοικος τουριστικής περιοχής, να συνεννοηθείς με τις δίμετρες Σουηδέζες, είναι μεγάλο κακό!
9. Στις στοχαστικές τους δηλώσεις οι ηγέτες δεν παρέλειψαν να προσδιορίσουν και την ουσία των διαδηλωτών, πράγμα που δηλώνει, τουλάχιστον, τη φιλοσοφική ευαισθησία των ηγετών. Οι διαδηλωτές λοιπόν είναι, σύμφωνα με τα λεγόμενα των ευρωπαίων ηγετών, «εξτρεμιστές», «αναρχικοί», «εγκληματίες», «χούλιγκανς», «αλήτες», «διεστραμμένοι», «τρελοί», «περιφερόμενο τσίρκο» και άλλα παρόμοια, τα οποία δηλώνουν μάλλον ότι αυτήν τη φορά οι πολιτικοί ιθύνοντες φοβήθηκαν και έχασαν την ψυχραιμία τους, μπροστά στον κίνδυνο να απολέσουν την εικόνα των ανθρώπων που ξέρουν τι κάνουν,

όταν χαμογελούν ευδαίμονες στην καθιερωμένη φωτογραφία που σφραγίζει το τέλος των Διασκέψεων Κορυφής

10. Αν ισχύει αυτό, πρέπει οπωσδήποτε να αναρωτηθείτε για κάποια θέματα. Σκεφτείτε, αρχικά, αν παραμελείτε τα μαθήματά σας, για να μπείτε στο διαδίκτυο. Επίσης, να σας απασχολήσει αν μένετε ξύπνιοι ως αργά, επειδή περιηγείστε στο διαδίκτυο, ενώ την άλλη μέρα έχετε σχολείο. Ένα άλλο κύριο ερώτημα είναι αν έχετε χάσει την επαφή με τους φίλους σας στον πραγματικό κόσμο, επειδή προτιμάτε να είστε στο διαδίκτυο. Από την άλλη, αισθάνεστε θυμωμένοι, απογοητευμένοι ή ευέξαπτοι, όταν δε βρίσκεστε στον υπολογιστή σας; Τέλος, είστε μυστικοπαθείς σχετικά με το χρόνο που περνάτε στο διαδίκτυο και λέτε ψέματα, όταν σας ρωτάνε γι' αυτό;